

Organizacija za bezbednost i saradnju u Evropi

DEPARTMENT ZA MONITORISANJE

Sekcija za monitorisanje pravnog sistema

Mesečni Izveštaj – Januar 2008

Nedostatak donošenja odluke o iniciranju istrage krši domaći zakon

Misija OEBS-a na Kosovu je zabrinuta zato što je tužilaštvo u nekoliko monitorisanih slučajeva sprovelo istragu bez prethodno donetog rešenja za iniciranje istrage, kao što je zakonom propisano.

Privremeni Zakon o Krivičnom Postupku Kosova (Zakon o Krivičnom Postupku)¹ propisuje da "istraga[e] treba da bude inicirana odlukom javnog tužioca. Odluka treba da odredi osobu protiv koje će se istraga pokrenuti, vreme iniciranja istrage, opis dela koji tačno određuje elemente krivičnog dela, pravno ime krivičnog dela, okolnosti i činjenice koje obrazlažu osnovanost sumnje za postojanje krivičnog dela, kao i već prikupljene dokaze i informacije."²

Međutim, OEBS je monitorisao nekoliko slučajeva u kojima su tužioci pokrenuli istražni postupak bez donošenja rešenja pre iniciranja istrage.

U istražnom postupku protiv dva Kosovska Albanca osumnjičena da su protiv Kosovskog Srbina počinili krivično delo laka telesna povreda³ 3 i 4 decembra 2007. godine, opštinski tužilac je pokrenuo istražnu radnju (saslušanje dvojice okrivljenih, i naredbu za fizičku pretragu žrtve). 12. decembra 2007. god je doneo optužni predlog protiv optuženih. Međutim, nikada nije doneo odluku za iniciranje istrage.

U slučaju koji se odnosio na optuženog osumnjičenog za trgovinu ljudima⁴ i silovanje,⁵ novembra 2007. god Okružni Tužilac je sproveo istragu koja je dovela do hapšenja osumnjičenog. 26 novembra 2007. god pred- pretresni sudija okružnog suda je odredio jednomesečni pritvor protiv osumnjičenog. Tužilac je doneo rešenje za iniciranje istrage samo tri dana kasnije, tačnije 29. novembra 2007. godine.

U nekoliko slučajeva istraživanih od strane opštinskog tužilaštva u jednom regionu u toku 2007. godine tužioci su sproveli rutinske istražne radnje (kao što su ispitivanje osumnjičenih, oštećenih i svedoka) bez donošenja rešenja za iniciranje istrage). U jednom specifičnom slučaju koji se odnosio na navodna krivična dela prihvatanje mita⁶ i zloupotrebe službenog položaja,⁷ Opštinski Tužilac je rekla da je slučajno propustila da donese rešenje zato što je želela da

¹ Privremeni Zakon o Krivičnom Postupku Kosova, objavljen UNMIK-ovom Uredbom Br. 2003/26, 6 jul 2003.

² Zakon o Krivičnom Postupku, Član 221(1).

³ Član 153, Privremeni Krivični Zakon Kosova, objavljen UNMIK-ovom Uredbom br. 2003/25, 6 jul 2003 (Krivični Zakon)

⁴ Član 139, Krivični Zakon.

⁵ Član 193, Krivični Zakon.

⁶ Član 343(1), Krivični Zakon.

⁷ Član 339, Krivični Zakon.

prvo bude sigurna u kvalifikaciju dela koje je istraživala.⁸ Posle ispitivanja oštećene strane i optuženog 23. oktobra 2007. god donela je rešenje koje je označeno datumom 8 oktobar 2007. god.

Rešenje o iniciranju istrage nije samo čista formalnost. Nasuprot tome, ono predstavlja garanciju za optuženog, to jest: (1) utvrđuje momenat od kojeg se računa šestomesečni rok za završavanje istrage,⁹ (2) sprečava tužioca da inicira istragu tamo gde opravdana sumnja ne postoji,¹⁰ (3) ograničava istražnu moć tužioca na dela prikazana u odluci¹¹ i (4) garantuje imenovanje pred-pretresnog sudije i njegovo informisanje o toku istrage¹² tako da sprečava tužioca da sprovede istragu sa kojom sudske vlasti nisu upoznate.¹³

Obavljanjem istražnih radnji pre nego što se donese rešenje za iniciranje istrage, tužilac krši domaće pravo sa implikacijama koje nisu samo formalne, nego i suštinske.

U svetlu gore rečenog, OEBS preporučuje:

- Tužioci treba da donose rešenja za iniciranje istrage pre preduzimanja bilo kakvih istražnih radnji.
- Pred-pretresne sudije treba da osiguraju da rešenje o iniciranju istrage bude deo predmeta pre nego što odluče o pred-pretresnom postupku.

Propust predsedavajućeg sudije da održi red za vreme parničnih suđenja krši domaći zakon.

OEBS je zabrinut da propust nekih predsedavajućih sudija da održe red u sudnici za vreme parničnih postupaka negativno utiče na tok procesa, a moguće i na dostojanstvo suda.

Za ispravno vođenje sudskih procesa predsedavajući sudija mora da osigura da se sudske rasprave održavaju na uredan način. U skladu sa Zakonom o Parničnom Postupku,¹⁴ “[...] dužnost predsedavajućeg sudije je da osigura održavanje reda u sudnici i očuvanje

⁸ Nasuprot, *načelo* Člana 221 Zakona o Krivičnom Postupku je da dozvoli tužiocu da inicira istragu samo onda kada postoji opravdana sumnja da je određeni optuženi počinio specifično delo.

⁹ Jasnije, u nedostatku rešenja nemoguće je odrediti (stoga, i monitorisati poštovanje) trajanje istrage koja je ograničena (sa mogućim produženjem) na šest meseci (vidi Član 225, Zakon o Krivičnom Postupku). Blagovremeno donošenje rešenja o iniciranju istrage takođe pomaže smanjenju kašnjenja u istrazi.

¹⁰ U skladu sa Članom 221(1) rešenje mora da sadrži okolnosti i činjenice koje obrazlažu razumnu sumnju za krivično delo.

¹¹ Član 222(1), Zakon o Krivičnom Postupku. Tužilac u svakom slučaju može da proširi istragu na drugi zločin ili na drugog osumnjičenog, ali samo uz dozvolu pred-pretresnog sudije.

¹² U stvari, u skladu sa Članom 221(1) Zakona o Krivičnom Postupku “ overena kopija o pokretanju istrage treba da bude poslata bez kašnjenja pred-pretresnom sudiji.”

¹³ Slanje overene kopije za pokretanje istrage pred-pretresnom sudiji može da posluži u svrhu određivanja nadležnosti suda (vidi Član 33(1), Zakon o Krivičnom Postupku).

¹⁴ Zakon o Parničnom Postupku, Službeni Glasnik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Br. 4/77-1478, 38/80-1182, 69/82-1596.

dostojanstva suda.”¹⁵ Dalje, [ukoliko] osoba koja učestvuje u procesu [...] ometa rad suda ili ne ispunjava naredbe predsedavajućeg sudije,[...], predsedavajući sudija treba da izda upozorenje. Ukoliko se upozorenje pokaže kao neuspešno, veće treba da udalji prethodno opomenutu osobu iz sudnice ili da odredi novčanu kaznu[...].”¹⁶

Bez obzira na ove odredbe OEBS je nadgledao slučajeve u kojima je predsedavajući sudija propustio da održi red u sudnici za vreme parničnih postupaka.

U slučaju vođenom pred jednom opštinskim sudom, šest tužilaca je podnelo tužbu za potvrđivanje vlasništva. Na suđenju održanom 3. april 2007. god advokat tužioca je započeo nekoliko diskusija koje su irelevantne za tok slučaja. Dalje, advokat je prekinuo zastupnika tuženog i svedoke dok su davali svoje izjave. Uprkos činjenici da je stav i ponašanje advokata omelo pravilan tok procesa, predsedavajući sudija je propustio da preduzme mere za uspostavljanje reda u sudnici.

U sledećem slučaju vođenom pred jednom opštinskim sudom, tužilac je podneo tužbu za izbacivanje. Na suđenju održanom 1. februar 2007. god. jedan od tuženih je počeo da se svađa sa zastupnikom tužioca, dok je drugo tuženi vikao na tužioca. Dok se ovo dešavalo predsedavajući sudija je razgovarao sa zapisničarem i nije preduzeo nijednu meru da uspostavi red u sudnici.

U oba primera predsedavajući sudija je propustio da preduzme bilo koju radnju predviđenu zakonom (kao što je opomena ili kažnjavanje stranke) da bi obezbedio uredan sudski proces, čime je prekršio pozitivnu obavezu da obezbedi nesmetan tok suđenja. Ovo takođe može negativno da utiče na dostojanstvo i kredibilitet samog suda,.

Prema tome, OEBS preporučuje:

- Sudije treba da održavaju red za vreme parničnih postupaka, a gde je prikladno i da primene mere određene zakonom za disciplinovanje stranki.

¹⁵ Član 317, Zakon o Parničnom Postupku.

¹⁶ Član 318, Zakon o Parničnom Postupku.